

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРИРОДООХОРОННИХ ЗАХОДІВ

*студент Омеляненко В.А.
(наук.керівник Опанасюк Ю.А.)*

Проведення природоохоронних заходів у будь-якій галузі народного господарства вимагає значних капітальних вкладень (одноразові витрати) та експлуатаційних (поточних) витрат. Зараз потреба в капітальних вкладеннях значною мірою перевищує можливості державного бюджету і витратити їх слід таким чином, щоб одержати максимально можливу віддачу, дати найбільший економічний ефект. Тому й виникла необхідність у визначенні економічної ефективності природоохоронних заходів.

Природоохоронну діяльність дуже важко повністю відокремити від функціональних процесів у самій галузі, тому методологічно правильним є визначення економіко-екологічної ефективності функціонування окремих галузей народного господарства, капітальних вкладень у різні напрями їх інтенсифікації, науково-технічного прогресу в кілька етапів:

1) встановлення і кількісна оцінка екологічних наслідків, втрати природних ресурсів, можлива шкода навколишньому середовищу, зумовлена тим чи іншим видом господарської діяльності, напрямом використання природних ресурсів, видом техніки чи технології;

2) визначення сукупних витрат на функціонування галузі, реалізацію програми чи заходу, включаючи капіталовкладення екологічного призначення і витрати на експлуатацію природоохоронних споруд;

3) виходячи з діючих цін і прийнятих економічних оцінок, розрахунок сумарного ефекту у грошовому виразі і порівняння його з сукупними витратами суспільства із врахуванням економічної (грошової) оцінки безпосередніх втрат природних ресурсів і шкоди, що завдається навколишньому середовищу.

До природоохоронних заходів належать усі види господарської діяльності, спрямовані на зниження і ліквідацію негативного антропогенного впливу на навколишнє природне середовище, які повинні забезпечувати: а) дотримання нормативних вимог до якості навколишнього середовища, що відповідає інтересам охорони здоров'я людей і охорони навколишнього природного середовища з урахуванням перспективних змін, зумовлених розвитком виробництва і демографічними зрушеннями; б) одержання максимального

народногосподарського економічного ефекту від поліпшення стану навколишнього середовища, збереження і більш раціонального використання природних ресурсів.

Ефективність природоохоронних заходів на різних рівнях оцінюється зазвичай за допомогою економічних показників.

Економічний результат полягає в економії або попередженні втрат природних ресурсів, живої та уречевленої праці у виробничій і невиробничій сферах народного господарства і в сфері особистого споживання і виражається в грошовій формі.

Економічне обґрунтування природоохоронних заходів вимагає народногосподарського підходу, який передбачає:

а) повне охоплення всіх соціальних, екологічних і економічних результатів різних варіантів природоохоронних заходів у різних сферах народного господарства як найближчим часом, так і в більш віддаленій перспективі;

б) більш повне охоплення всіх витрат, пов'язаних із здійсненням різних варіантів природоохоронних заходів;

в) врахування фактора часу при оцінці витрат і результатів природоохоронних заходів;

г) міжгалузевий підхід з урахуванням необхідності економії всіх витрат і забезпечення ефективнішого використання природних ресурсів у масштабі всієї території, що розглядається (району, області, країни).

Економічне обґрунтування природоохоронних заходів здійснюється шляхом порівняння економічних результатів цих заходів з витратами, необхідними для їх здійснення з допомогою системи показників загальної і порівняльної ефективності природоохоронних витрат і чистого економічного ефекту природоохоронних заходів. Загальна ефективність природоохоронних заходів проявляється: у сфері матеріального виробництва — приростом обсягу прибутку або зменшення собівартості продукції; у невиробничій сфері — економією витрат на виконання робіт і надання послуг; у сфері особистого споживання — скорочення витрат – особистих коштів населення, спричинених забрудненням навколишнього середовища.